

DISPUTA DINTRE COMPONENTELE ALIANȚEI PENTRU INTEGRARE EUROPEANĂ ÎN CHESTIUNEA INDEXĂRII PENSILOR

Cornel Ciurea, Alexandru Fala

1. Analiza politică a deciziilor Guvernului în contextul alegerilor anticipate

Totuși, chiar dacă realistă, decizia Guvernului Filat de a-și asuma răspunderea pe acest proiect de lege a stîrnit critici serioase din partea tuturor colegilor din Alianță, unul dintre liderii coaliției de guvernămînt declarînd chiar că “Filat a dat o lovitură de grație Alianței”. Cumulate, aceste critici vizează 1) caracterul electoral al deciziei lui Filat, ea fiind considerată o momeală electorală pe termen scurt, 2) tensionarea nedorită a relației dintre Guvern și Parlament în condițiile în care Parlamentul era dispus să susțină inițiativele Guvernului și 3) renunțarea la indexarea reală, fapt ce dezavantajează persoanele nevoiașe. În sens contrar, Guvernul Filat și-a justificat demersul prin dorința de a evita dezbateri în Parlament, care ar fi putut aluneca pe panta populismului ieftin, determinînd deputații să supraliciteze și să revendice majorări fără acoperire bugetară. Un alt argument invocat a vizat condițiile instituțiilor internaționale financiare care nu permit umflarea deficitului bugetar.

Amintim în acest context că potrivit articolului 106 al Legii supreme, „Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților. Inițiativa de exprimare a neîncrederii se examinează după 3 zile de la data prezentării în Parlament”. Cu alte cuvinte, în situații speciale, Guvernul poate să ia decizii fără a se consulta cu Parlamentul, iar, în aceste condiții, Parlamentul poate să demită Guvernul, prin adoptarea unei moțiuni de cenzură cu majoritatea voturilor deputaților.

Desigur, decizia lui Filat de a nu trece modificările la Bugetul de Stat prin Parlament nu poate fi scoasă în afara contextului electoral. Din acest punct de vedere, ar putea fi relevante intențiile actorilor politici de a-și aroga meritul ajutorării persoanelor aflate în dificultate. Aceste inițiative au pornit în urma unei indexări de doar 4% care a avut loc pe 1 aprilie 2010, o indexare cu totul insuficientă pentru cea mai mare parte a pensionarilor (pentru unii pensionari ea a însemnat un spor de doar 7 lei). Prima formațiune care a reacționat la indexarea pensiilor a fost PCRM, care în luna mai 2010 a înregistrat o inițiativă legislativă în acest sens, indexarea urmînd a avea loc începînd cu luna octombrie, fără specificarea coeficientului. În luna septembrie, Mișcarea Acțiunea Europeană a cerut examinarea proiectului său de lege privind creșterea pensiilor, dar și acest

proiect a fost ignorat pe motiv că nu există o justificare financiară. Acest proiect prevedea că salariile și pensiile minime pe economie vor crește până la nivelul minim de existență, astfel încât nicio pensie să nu fie mai mică de 1000 de lei și niciun salariu să nu fie mai mic de 1200 de lei. În ședința din 23 septembrie, Partidul Democrat a venit cu o nouă propunere - indexarea pensiilor pentru 1 aprilie 2011 cu cel puțin 15%, chiar dacă media dintre creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum și creșterea anuală a salariului mediu pe țară pentru anul 2010 va fi mai mică. Dacă însă coeficientul de indexare ar crește cu mai mult de 15%, atunci propunerea PDM a fost de a păstra acest coeficient mai mare.

Propunerea PDM nu viza în mod expres o nouă indexare în luna octombrie, dar ea oferea un mecanism de garanții legate de faptul că indexările din 1 aprilie să fie substanțiale și nu simbolice. A mai existat, de altfel, și un proiect al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei care presupunea o indexare repetată a pensiilor în cazul în care prima indexare era mai mică de 5%. Din câte se presupune, și PLDM ar fi avut un proiect în această privință.

În urma părăsirii ședinței de către deputații PDM și consultărilor dintre liderii Alianței, s-a ajuns la concluzia că va fi un nou proiect de creștere a pensiilor susținut de întreaga Alianță pe care Guvernul Filat îl va propune Parlamentului. Soluția de compromis a constat în faptul că niciunul din partide nu-și va asuma paternitatea acestui proiect, el venind din partea Guvernului, dar trecând prin Parlament. Ulterior, însă, sub pretextul politizării excesive a subiectului, Guvernul, în persoana lui Filat (unii miniștri pretind că au fost manipulați), n-a mai dorit să fie votată în Parlament decizia privind alocațiile fixe de 130 de lei pentru cei cu venituri mici.

Dincolo de supărările politice reciproce care nu fac obiectul acestei analize, trebuie să constatăm următoarele:

- Au existat un număr prea mare de proiecte de lege în acest subiect, fapt care a mărit miza politică a confruntării electorale pînă la cote paroxistice. Din cauza discuțiilor permanente pe această temă, actorii politici au considerat subiectul indexării pensiilor drept o chestiune de importanță supremă. Din păcate, liderii Alianței nu au reușit să exprime un punct de vedere unitar în această privință, chiar dacă la un moment dat ei erau foarte aproape de acest lucru.
- Soluția dată de guvernul Filat este o una provizorie și nu rezolvă chestiunea ajutorării pensionarilor. Fiind un ajutor fix de 130 de lei, ajutor care a fost de fapt prevăzut deja în Hotărîrea Guvernului Nr 582 din 1 iulie 2010, această decizie reprezintă un paleativ oferit pentru perioada electorală (perioada rece a anului) și nu propune un mecanism mai eficient de indexare. Pretextul pe care îl folosește Guvernul în acest sens ține de necesitatea promovării unei reforme mai ample a sistemului de pensionare, ceea ce de fapt reprezintă o amîinare a soluției. Este adevărat că ajutorul acordat, după cum susține Guvernul, este mai mare decît o posibilă indexare, dar există pericolul ca în anul viitor indexarea pensiilor să fie din nou una simbolică (de doar 7 lei).
- În viitorul apropiat, Guvernul și clasa politică se va confrunta cu problema unei indexări adecvate a pensiilor cetățenilor, a căror mărime nu depășește fie 800, fie 1000 de lei.

Indexările operate în anul 2010 de doar 4% reprezintă un ajutor mult prea mic capabil să creeze o stare de profundă nemulțumire în rândul populației în vîrstă, fapt ce poate ulterior să se traducă în proteste, absenteism politic sau vot de revoltă. Din această cauză, guvernul va trebui să elaboreze un mecanism sigur de indexare, care să ofere compensații cetățenilor în cazul în care coeficientul de indexare stabilit de Guvern și care reprezintă media dintre creșterea anuală a indicelui mediu de consum și creșterea anuală a salariului mediu pe țară pentru anul precedent va fi foarte mic.

- Criza politică generată de chestiunea măririi ajutorului pentru pensionari este una de proporții și nu poate fi neglijată. Liderii Alianței au gestionat prost această situație, chiar dacă amplificarea crizei putea fi evitată. Această criză a înrăutățit simțitor relațiile dintre cele patru partide, creînd în ajunul alegerilor extrem de importante din 28 noiembrie un format de „3 contra PLDM” oarecum similar celui din iulie 2009 atunci cînd a existat un format „3 contra PDM”. Chiar dacă relațiile sînt încă păstrate în albia normalității, o agravare continuă sau o nouă dispută pe un alt subiect fierbinte poate să aibă consecințe iremediabile.

2. Analiza fezabilității economice a inițiativelor lansate de Guvern privind modificarea și completarea Bugetului de Stat

În decursul lunii septembrie au fost lansate 2 inițiative importante privind efectuarea unor plăți adiționale de la buget, orientate spre ajutorarea socială a anumitor categorii de populație.

Pe 23 septembrie 2010, în cadrul Parlamentului a fost înaintată inițiativa de a efectua a doua indexare a pensiilor în acest an. Realizarea unei noi runde de indexare a pensiilor ar necesita efectuarea unor plăți suplimentare de la buget la peste 600000 beneficiari, iar estimativ aceste cheltuieli s-ar cifra la circa 110 milioane MDL¹.

Pe 27 septembrie 2010, Guvernul a înaintat Proiectul privind modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2010, Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010, Legii privind compensațiile sociale în perioada rece a anului 2010, în sensul finanțării unor cheltuieli suplimentare în valoare de 426,3 milioane MDL. Proiectul prevede efectuarea unor cheltuielilor adiționale pentru următoarele obiective:

- alocații suplimentare în sumă de 112,8 mil. lei pentru plata compensațiilor sociale în perioada rece a anului (beneficiarii de pensii sau alocații sociale în sumă de pînă la 900 lei vor primi în perioada rece a anului 2010 compensații sociale lunare în cuantum de 130 MDL);
- alocarea suplimentară de mijloace pentru învățămînt - 36,6 milioane MDL;
- completarea Fondului de subvenționare a producătorilor agricoli - 100 milioane MDL;
- alocarea a 103,5 milioane MDL în vederea construcției caselor de locuit pentru persoanele sinistrate din satele Cotul Morii, Nemțeni, Obileni și Sărăteni din raionul Hîncești;

---

¹ Estimat de autori în baza datelor preluate de pe <http://mpsfc.gov.md/file/proiecte/Proiect%20Lege%20BASS%202011.pdf>

- finanțarea cu încă 35 milioane MDL pentru construcția infrastructurii².

Ceea de-a doua propunere reprezintă o substituție pentru prima inițiativă. De fapt, proiectul propus de Guvern prevede acordarea unui ajutor financiar amplu, care include și ajutorarea pensionarilor, cu venituri mici, prin plata compensațiilor sociale în perioada rece a anului - această acțiune vine să înlocuiască a doua indexare a pensiilor (măsură propusă în Parlament).

Totuși, sub aspect economic, ne întrebăm dacă propunerea înaintată de Guvern poate fi acoperită financiar. Conform prognozelor noastre, veniturile bugetului public național pentru anul 2010 vor constitui circa 26,954 miliarde MDL, ceea ce reprezintă o supraîmplinire a planului în proporție de circa 101,5%. Această supraîmplinire a bugetului se va solda cu un venit suplimentar de circa 404 milioane MDL – sumă comparabilă cu cheltuielile adiționale de la buget în suma de 426 milioane MDL.

Tabel 1. Veniturile și cheltuielile Bugetului Public Național pentru anul 2010

	Venituri bugetare, în milioane MDL	Cheltuieli bugetare, în milioane MDL
Ianuarie 2010	1520,5	1802,4
Februarie 2010	1785,5	2147,6
Martie 2010	2276,4	2501,2
Aprilie 2010	2343,6	2328,9
Mai 2010	2111,7	2242
Iunie 2010	2362,1	2683
Iulie 2010	2198,2	2415,2
August 2010	2122,4	2081,2
Septembrie 2010 (prognoză)	2402,7	2591,1
Octombrie 2010 (prognoză)	2437,5	2638,4
Noiembrie 2010 (prognoză)	2283,3	2697,4
Decembrie 2010 (prognoză)	3110,4	4376,8
Realizat pe 2010 (prognoză)	26954,3	30505,1
Planificat pe	26549,4	30722,3

Sursa: elaborate de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.mf.gov.md/ro/raportinfo/budget/national/lun/>

De altfel, experiența executării bugetului public național pe perioada 2004-2009 vine să confirme teza privind suprarealizarea planului de încasări pentru 2010, în intervalul menționat la capitolul

² <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&idc=436&id=2969>

venituri bugetul a valorile planificate au fost supraîndeplinite. Pe de altă parte, anticipările s-au realizat luând în calcul faptul că la capitolul cheltuieli, bugetul se realizează practic în întregime, fapt demonstrat și de practica anilor precedenți.

Tabel 2. Raportul dintre veniturile și cheltuielile Bugetului Public Național realizate efectiv și nivelul său planificat în perioada 2004-2009

Anul	Raportul dintre veniturile bugetare realizate și cele planificate, în %	Raportul dintre cheltuielile bugetare realizate și cele planificate, în %
2004	102,8	99,9
2005	100,4	94,1
2006	101,8	97,4
2007	101,3	97,2
2008	100,8	98,3
2009	102	96,1

Sursa: elaborate de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.mf.gov.md/ro/archive/>

În aceste condiții, Guvernul poate finanța cheltuielile adiționale fără a recurge la măsuri de reducere a altor categorii de cheltuieli bugetare sau de accesa noi împrumuturi. Per ansamblu, consecințele social-economice ale eventualei realizări ale acestei propuneri sunt benefice. Realizarea noilor cheltuieli nu va diminua sustenabilitatea finanțelor publice. Deficitul bugetar va depăși 5% din PIB (o prognoză optimistă în comparație cu anticipările prevăzute în Legea Bugetului de Stat pentru anul 2010 care anticipa un deficit de 7% din PIB). Impactul social de pe urma realizării acestor cheltuieli, cu certitudine, va fi unul pozitiv.

Analiza va fi inclusă în cea de-a treia ediție a Raportului IDIS de prevenire a crizelor, produs cu sprijinul financiar al National Endowment for Democracy (NED). Raportul integral va fi lansat curând.